

12. évfolyam (emelt szintű képzés)

A XXI. század elején egyre fontosabbá válik a közoktatásban is a tehetséggondozás. A gimnáziumi történelemtanítás speciális célja lehet a hatékony nemzeti tehetségfejlesztés: az átlag feletti általános képességek, az átlagot meghaladó speciális képességek fejlesztése, a kreativitás és a feladat iránti elkötelezettség növelése.

A gimnáziumi történelmi tanulmányoknak jelentős szerepük van számos pozitív személyiségjegy kifejlesztésében, tudatosításában. A történelmi múlt ismerete, a történelmi eseményekben részt vevők tetteinek, döntéseik és cselekedeteik motívumainak megértése segíti az elvont gondolkodás fejlődését, fejleszti az anyanyelvi képességet, a memóriát, a hatékony információfeldolgozási stratégiák kialakítását. A múltból a jelenbe vezető utak feltárása segít a jelenkor politikai, gazdasági, társadalmi jelenségeinek megértésében, a tehetséges tanulók problémaérzékenységének fejlesztésében, a történelmi összefüggések megértésében.

A történelem tantárgyi tehetséggondozás kerettanterve feladata az ismeretek és az elsajátítási folyamat tananyagban túllépő kiszélesítése, újszerű tartalmak közvetítése, az érdeklődés kihasználása és fejlesztése. Rugalmas, sokféle képességterületet átfogó programra van szükség, amely fejleszti az átlag feletti képességeket, a magas szintű, elvont gondolkodást, a fogalomalkotást és a kombinációkészséget, az időbeli és térbeli viszonyok látását, a kritikus, elemző gondolkodást.

Kiemelt cél, hogy az érdeklődő, kitartó, önállóan gondolkodó, ötletgazdag, versenyszellemmel rendelkező tanuló sikeres legyen a felsőoktatásban. Ehhez a történelem és a társadalmi ismeretek elsajátításában olyan körülményeket kell teremtenünk, ahol a tudás megszerzésének módja örömet jelent a diákok számára. A történelem, a társadalom megismerésében növekvő szerepet kell kapnia a média és a digitális ismerethordozók eszközeinek, hogy a diákok tudása ne szűküljön le a történelmi tények ismeretére, hanem mindez problémaérzékenységgel, a tudás bővítésének igényével, az önálló tanulási, tájékozódási módszerek ismeretével is járjon együtt. Így alakulhat ki a tanulónak az iskolai tanulmányokon túlmutató pozitív viszonya a társadalomtudományokhoz. A történelem eseményei és a személyiségek tettei, a művelődés- és életmódtörténet megismertetése közben mód nyílik az egyes korokban érvényesülő értékrendek vizsgálatára, az erkölcsi kategóriák változásának bemutatására is.

A múlt sorskérdéseiben mai életünk problémái is megjelenhetnek. Elemzésük, megértésük megerősítheti a tehetséges egyént a nemzetért, a társadalomért, a kisebb közösségekért, az önmagáért vállalt felelős magatartásában. Mindennek feltétele a kritikai szemléletmód, az elemzőkészség, a független gondolkodás fejlesztése, melynek segítségével láthatóvá és értékelhetővé válnak a jelen és a múlt alternatívái.

A képzés konkrét célja, hogy a résztvevők a 12. évfolyam befejezése után képesek legyenek a tanult módszerek és képességek segítségével a lehető legjobb eredményt produkálni az emelt szintű történelem érettségi vizsga mindkét (írásbeli, szóbeli) részén.

Az emelt szintű érettségi vizsga egyszerű, rövid választ igénylőfeladatainak megoldásához szükséges részletes követelményeket a történelem kerettanterveknek az évszámokra, személyekre, topográfiára és fogalmakra vonatkozó részei tartalmazzák.

Az emelt szintű érettségi vizsga írásbeli részének szöveges (kifejtendő) feladatai és szóbeli tételei megoldásához szükséges nevek, fogalmak stb. körét a kerettantervek és a vizsgakövetelmények az adott témaköröknél példák segítségével jelzik.

Az órakeret beosztása

Tematikai egység címe	Órakeret
<i>Az első világháborútól a kétpólusú világ felbomlásáig</i>	14
<i>Magyarország története az első világháborútól a második világháborús összeomlásig</i>	12
<i>Magyarország 1945-től a rendszerváltásig</i>	10
<i>A jelenkor</i>	8
<i>A mai magyar társadalom és életmód</i>	8
<i>Összefoglalásra, gyakorlásra, ismétlésre szánt órakeret</i>	12
<i>Éves óraszám</i>	64

Témák

Az első világháborútól a kétpólusú világ felbomlásáig

Témák	Követelmények
8.1. Az első világháború jellege, jellemzői; a Párizs környéki békék	<i>A hátország szerepe a háborúban. Nagyhatalmi érdekek és ellentétek a béketárgyalásokon.</i>
8.2. A gazdaság és a társadalom új jelenségei a fejlett világban	<i>A világgazdaság átrendeződése a háború után. A gyarmati világ szétesésének kezdetei (pl. India, Közel-Kelet).</i>
8.3. Tekintélyuralmi rendszerek Közép-Európában és az olasz fasizmus	<i>Az olasz fasizmus jellemzői. Tekintélyuralmi rendszerek bemutatása Közép-Európában és a Balkánon.</i>
8.4. Az USA és az 1929-33-as gazdasági válság	<i>Az USA gazdasági fellendülése és nemzetközi szerepe. A válság kezelésének módjai egy adott országban (pl. USA, Nagy-Britannia).</i>
8.5. A nemzetiszocializmus hatalomra jutása és működési mechanizmusa	<i>A totális állam kiépítése Németországban.</i>
8.6. A bolsevik ideológia és a sztálini diktatúra az 1920-30-as években	<i>A bolsevizmus ideológiája. A bolsevik propaganda főbb jellemzői. A sztálini gazdaságpolitika.</i>
8.7. A második világháború előzményei jelentős fordulatai	<i>A szövetséges hatalmak együttműködésének elemzése. Háborúellenes katonai és polgári erőfeszítések.</i>
8.8. A hidegháború és a kétpólusú világ jellemzői	<i>Nyugat-Európa újjáépítése és a közös európai intézmények kialakulásának kezdetei. A gyarmati rendszer felbomlása - a „harmadik világ” kialakulása. Gandhi erőszakmentes mozgalma.</i>
8.9. A szocialista rendszerek bukása	<i>A német kérdés.</i>

Magyarország története az első világháborútól a második világháborús összeomlásig

Témák	Követelmények
9.1. Az Osztrák-Magyar Monarchia felbomlása és következményei	<i>A Károlyi-kormány bel- és külpolitikai mozgástere és intézkedései. A tanácskormány uralomra kerülése, politikája, bukásának okai. Trianon társadalmi és bel- és külpolitikai következményei.</i>
9.2. A Horthy-rendszer jellege és jellemzői	<i>Politikai életpályák bemutatása és elemzése (pl. Bethlen István, Teleki Pál). Gazdasági válság és radikalizálódás a belpolitikában (Gömbös és kísérlete).</i>
9.3. Művelődési viszonyok és az életmód	<i>A klebelsbergi kultúrpolitika kibontakozása és főbb jellemzői (pl. kultúrfőlény, valláserkölcsi nevelés). Tudomány és művészet főbb képviselői a két világháború közötti Magyarországon (pl. Szent-Györgyi Albert, Bartók Béla).</i>
9.4. A magyar külpolitika mozgástere, alternatívái	<i>Magyarország a náci birodalom árnyékában (pl. gazdasági és politikai kényszerek, kitörési kísérletek). A területi revízió lépései.</i>
9.5. Magyarország részvétele a világháborúban	<i>Kállay Miklós miniszterelnöksége. Háborúellenes törekvések (pl. Magyar Történelmi Emlékbizottság, szárszói találkozó).</i>
9.6. A német megszállás és a holokauszt Magyarországon	<i>Az antiszemitizmus és a zsidókérdés Magyarországon</i>

Magyarország 1945-től a rendszerváltozásig

Témák	Követelmények
10.1. A szovjet felszabadítás és megszállás	<i>A nemzetközi helyzet hatása a magyar belpolitika alakulására 1945 és 1948 között (pl. SZEB intézkedései, németek kitelepítése).</i>
10.3. A kommunista diktatúra kiépítése és működése	<i>Az elnyomás formái és „gépezete”.</i>
10.4. Az 1956-os forradalom és szabadságharc	<i>A magyar forradalom nemzetközi jelentősége és összefüggései (pl. szuezi válság szerepe, a magyar kérdés az ENSZ-ben).</i>
10.5. A Kádár-rendszer jellege, jellemzői	<i>A kádári társadalom- és kultúrpolitika alakulása (pl. „gulyás- vagy fridzsiderkommunizmus”, három T).</i>
10.6. A	<i>Magyarország a kilencvenes években (pl.</i>

rendszerváltozás	<i>jogalkotás, társadalmi változások - vesztesek és győztesek).</i>
------------------	---

A jelenkor

Témák	Követelmények
11.1. A közép-európai régió jellemzői, távlatai, a posztsovjet rendszerek problémái	<i>A balkáni konfliktusok, Jugoszlávia felbomlása. Nemzeti, etnikai, vallási kisebbségek helyzete néhány országban (pl. Románia, Magyarország, Ukrajna).</i>
11.2. Az európai integráció története	<i>A „Hatok” Közös Piacától az Európai Unióig (1957-1992), az integráció főbb állomásai. Együttműködés és eltérőérdekek az unióban. Az Európai Unió helye a világgazdaságban</i>
11.3. A „harmadik világ”	<i>A demográfiai válság társadalmi és gazdasági okai.</i>
11.4. Fogyasztói társadalom; ökológiai problémák, a fenntartható fejlődés	<i>A környezettudatos magatartás kulturális, gazdasági és politikai feltételei</i>

A mai magyar társadalom és életmód

Témák	Követelmények
12.1. Alapvető állampolgári ismeretek	<i>A szociális piacgazdaság jellemzői.</i>
12.4. A parlamenti demokrácia működése és az önkormányzatiság	<i>A magyar alkotmányosság elemei (pl. a konstruktív bizalmatlanság intézménye, népszavazás) és intézményei (pl. alkotmánybíróság, ombudsmani intézmény)</i>
12.5. Társadalmi, gazdasági és demográfiai változások	<i>A magyar társadalom szerkezetváltozásai az elmúlt fél évszázadban. Magyarország gazdasága és beilleszkedése az európai, illetve világgazdaságba.</i>

A tanulók évközi értékelése:

- folyamatos számonkérés a tanítási órákon szóban, írásban ellenőrzés céljából;
- önálló feladatlapokkal a tanulói tudásszint ellenőrzése;
- próbaérettségi feladatlappal a végzős évfolyam tudásának, képességeinek mérése;

Kimenet:

Az emelt szintű történelem érettségi vizsga letétele.

Az írásbeli vizsgán a vizsgázóknak egy központi feladatsort kell megoldaniuk. Az egyszerű, rövid választ igénylő feladatok többségükben zárt végű feladatok. A feladatok a részletes követelményekben meghatározott kompetenciákra (pl. források használata, szaknyelv alkalmazása) és tartalmakra (pl. név, évszám, topográfia) irányulnak. A legtöbb feladat valamely forrás (szöveg, kép, diagram stb.) feldolgozását, értelmezését várja el a vizsgázóktól.

A vizsgázónak továbbá négy szöveges kifejtendő feladatot is meg kell oldania. Ezekben a feladatokban a vizsgázóknak néhány összefüggő mondatban vagy hosszabb szövegben kell kifejteniük a válaszokat. A feladatok a részletes követelményekben meghatározott kompetenciákra (pl. források használata, szaknyelv alkalmazása) és témakörökre (Az ókor és kultúrája, A középkor, A középkori magyar állam megteremtése és virágkora stb.) irányulnak. A feladatokhoz nem feltétlenül kapcsolódik forrás (szöveg, kép, adat, térkép stb.).

A feladatlap kétféle típusú kifejtendő feladatot tartalmaz:

1. Problémamegoldó (rövid) feladatot, melyet kb. 90-110 szóban (kb. 12-14 soros) szerkesztett szövegben kell megoldani.
2. Elemző (hosszú) feladatot, melyet kb. 160-180 szóban (kb. 30-40 soros) szerkesztett szövegben kell megoldani.

Két problémamegoldó (rövid) és két elemző (hosszú) feladatot kell megoldania a vizsgázónak. A megoldott feladatok között legalább kettőnek a magyar, legalább egynek az egyetemes történelemre kell vonatkoznia. A négy választott feladatnak négy különböző korszakra kell vonatkoznia, tehát egy korszakból csak egy feladat választható.

Szóbeli vizsga

Az emelt szintű szóbeli vizsga központi tételsor alapján zajlik.

A vizsgázó vázlatot készíthet és tételének kifejtésekor használhatja.

A tételt a vizsgázónak önállóan kell kifejtenie.